

Ταξιδεύοντας στην ελιά στο χρόνο και στην Ευρώπη.

Η διαχρονική καλλιέργεια της ελιάς στην
Ερμιονίδα.

- ▶ Η εργασία αυτή με τίτλο « Η διαχρονική καλλιέργεια της Ελιάς στην Ερμιονίδα» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του «project», το σχολικό έτος 2013-2014 στο Γενικό Λύκειο Κρανιδίου και ασχολείται με ένα βασικό προϊόν της ελληνικής γης, το ελαιόλαδο, και επεκτείνεται στη συμβολή τόσο του ίδιου του προϊόντος όσο και του δέντρου της ελιάς στην εξέλιξη και διαμόρφωση του πολιτισμού μας και ιδιαίτερα της περιοχής μας. Σκοπός μας είναι να αποκαλύψουμε στα μάτια του αναγνώστη την σημαντικότητα της ελιάς για τον Έλληνα, η οποία δεν αποτελεί μόνο το δέντρο με την τεράστια οικονομική σημασία αλλά είναι το δέντρο που άλλοτε γίνεται ευετηριακό σύμβολο, άλλοτε συνδέεται με την υπέρτατη δύναμη και άλλοτε διαμορφώνει τα ήθη και τα έθιμα μιας περιοχής και κατ'επέκτασιν τον πολιτισμό και την ιστορία της. Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον της τεχνολογίας και της ανάπτυξης, η ελιά και η καλλιέργεια της μας οδηγούν σε μια επαναδιαπραγμάτευση της ελληνικής παράδοσης και του πολιτισμού που μόνο θετική μπορεί να αποβεί για την ιστορία της περιοχής μας. Τις τελευταίες δεκαετίες τα προϊόντα της ελιάς γίνονται όλο και περισσότερο δημοφιλή και γι' αυτό το λόγο τα ελαιοτριβεία της περιοχής εργάζονται σκληρά ώστε να μπορέσουν να παράγουν λάδι σε άριστη ποιότητα, γιατί οι συνηθείες κατανάλωσης γίνονται όλο και περισσότερο διεθνείς. Έτσι, η ελιά αποτέλεσε κατά την διάρκεια της έρευνας μία διαρκή αποκάλυψη και ένα συναρπαστικό ερευνητικό αντικείμενο.

- ▶ Όσον αφορά την περιοχή μας όπου και έλαβε χώρα η έρευνα, το τοπίο της Ερμιονίδας είναι ένα ατέλειωτο δάσος ελιάς. Μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτή η επιρροή της στις παραδόσεις της περιοχής μας, καθώς όχι μόνο συνέβαλε καταλυτικό ρόλο στην δημιουργία νέων μύθων και εθίμων αλλά και άφησε το στίγμα της στην ιστορία της περιοχής με τις αποκαλύψεις των ναυάγιων της, ήδη από τα πολύ παλιά χρόνια. Καθοριστικό ρόλο πάντως στην εξάπλωση της, έπαιξε ο άνθρωπος, που δοκίμασε τον καρπό της και σαγηνεύτηκε από το λάδι της. Οι ελαιώνες της Ερμιονίδας αποτελούν ένα λαμπρό δημιούργημα της ανθρώπινης υπομονής, επιμονής και διορατικότητας. Στην επικράτηση της ελαιοκαλλιέργεια στην περιοχή μας, βοήθησαν ακόμη και οι άριστες καιρικές συνθήκες με την καταπληκτική εναλλαγή των τεσσάρων εποχών.

Η επί χιλιετίες παρουσία της ελιάς στον ελληνικό χώρο αλλά ιδιαίτερα στην περιοχή μας, εκτός από την καθημερινή ζωή και τις λατρευτικές συνήθειες, επηρέασε τα ήθη και τα έθιμα της Ερμιονίδας που έζησε και ζει κάτω από τη σκιά της δημιουργώντας με το πέρασμα των χρόνων έναν εντελώς ιδιαίτερο πολιτισμό, τον Πολιτισμό της Ελιάς. Συμπερασματικά, λοιπόν, αυτή η εργασία μας χάρισε την δυνατότητα να γνωρίσουμε τον ανεκτίμητο θησαυρό που κατέχουμε, την ελιά, που μέσα από προφορικές μαρτυρίες και ποικίλες πληροφορίες αντιλαμβανόμαστε την αξία της όχι μόνο στον άνθρωπο αλλά και στον ίδιο τον πολιτισμό και την ιστορία μας.

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ ΟΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΛΑΙΩΝΕΣ.

- ▶ Το Κρανίδι και όλη η περιοχή της Ερμιονίδας φημίζεται από παλιά για το κεχριμπαρένιο λάδι. Τα κτήματα με τις ελιές ήταν απλωμένα σε όλο το κάμπο του Κρανιδίου από την Κοιλιάδα έως την Βερβερόντα και τα Φλάμπουρα.
- ▶ Ξεκινώντας από τον ελαιώνα Κρανιδίου-Κοιλιάδας, βλέπουμε τον μεγαλύτερο αριθμό ελαιοδέντρων , που εκτείνεται από το νταμάρι στο βουνό Φράγχθι και φθάνει μέχρι την είσοδο του δημόσιου δρόμου στο Κρανίδι. Στη συνέχεια κτήματα με ελιές υπάρχουν στα Ζερβείκα Κρανιδίου , στους βόρειους πρόποδες του Προφήτη Ηλία (Κρανιδίου) , ενώ στη περιοχή Μπίες , μια αβαθή κοιλάδα με το λεγόμενο Ξεροπήγαδο , υπάρχουν διάσπαρτες ελιές αιωνόβιες. Στον τελευταίο αυτόν τόπο, σύμφωνα με την παράδοση , κατά τον 15ο αιώνα εγκαταστάθηκαν Αρβανίτες
- ▶ Επίσης ελαιώνες υπάρχουν στο λόφο πάνω από την Πετροθάλασσα, στα Φλάμπουρα , στη Βερβερόντα Πορτοχελίου , στην Κοιλιάδα προς το Δορούφι , στην περιοχή Βρέστιζα Κρανιδίου και στη λοφοσειρά, που ξεκινά από την Αγία Άννα και φθάνει μέχρι το Θυννί.

ΜΥΘΟΙ!!!

- ▶ *Δεν θα μπορούσαμε άλλωστε να παραλείψουμε και τους διάφορους μύθους που έχουν προκύψει για την σημαντικότητα αλλά και την προέλευση της ελιάς.*
- ▶ *1)Βασιλιάς της Αθήνας ήταν ο Κέκροπας. Οι δύο αντίπαλοι ανέβηκαν πάνω στο βράχο της Ακρόπολης, όπου ήρθαν και οι άλλοι δέκα θεοί από τον Όλυμπο για να κάνουν τον δικαστή στη διαφωνία των δυο θεών, ενώ ο Κέκροπας παρίστατο ως μάρτυρας. Πρώτος ήρθε ο Ποσειδώνας, στάθηκε στη μέση του βράχου και με την τριαινά του έδωσε ένα δυνατό χτύπημα στο έδαφος. Αμέσως ξεπήδησε ένα κύμα αλμυρού νερού που σχημάτισε μια μικρή λίμνη που την ονόμασαν "Ερεχθίδα" θάλασσα. Μετά ήρθε η σειρά της Αθηνάς να παρουσιάσει το δώρο της και αφού κάλεσε τον Κέκροπα για μάρτυρα, φύτεψε μια ελιά πάνω στο βράχο, που ξεπετάχτηκε γεμάτη καρπό. Το δέντρο αυτό σωζόταν για πολλά χρόνια αργότερα.Μετά από το δώρα της Αθηνάς ο Δίας κήρυξε το τέλος του αγώνα και είπε στους άλλους θεούς να κρίνουν σε ποιον από τους δυο θεούς να δοθεί η πόλη. Συγχρόνως ζήτησαν τη μαρτυρία και τη γνώμη του Κέκροπα.Αυτός από το βράχο ψηλά έριξε μια ματιά γύρω, αλλά όπου να γύριζε, τα μάτια του αντίκριζαν αλμυρο νερό, τις θάλασσες που από παντού έζωναν τη χώρα. Το δέντρο όμως που είχε κάνει η Αθηνά να φυτρώσει ήταν το πρώτο που φυτρώσε σε όλη τη χώρα και ήταν συνάμα για την πόλη η υπόσχεση για δόξα και ευτυχία. Για αυτό ο Κέκροπας θεώρησε πως το δώρο της Αθηνάς ήταν πιο χρήσιμο και έτσι της δόθηκε η κυριαρχία της πόλης.*
- ▶ *2)Οι θεοί είπαν στους αντίδικους ότι θα κέρδιζε την πόλη εκείνος που θα έκανε το πιο χρήσιμο δώρο στους κατοίκους.Τότε ο Ποσειδώνας χτύπησε την τριαινά του στη γη και ξεπετάχτηκε ένα κατάλευκο άλογο. Οι αθάνατοι θαύμασαν το δώρο αυτό, γιατί ήξεραν πόσο χρήσιμο ήταν στη γεωργία και στα άλλα επαγγέλματα.Αμέσως όμως η σοφή Αθηνά χτύπησε με το δόρυ της την αττική γη και φυτρώσε μια φουντωτή και αιθαλής ελιά.Τότε οι Ολύμπιοι αποφάσισαν πως ο καρπός του ευλογημένου δέντρου ήταν πιο χρήσιμος για τους ανθρώπους της περιοχής και έτσι έδωσαν τη νίκη στην Αθηνά.*

ΝΑΥΑΓΙΑ

▶ ΣΤΟ ΒΛΥΧΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΟΡΤΟ-ΧΕΛΙ

Μέχρι σήμερα έχουν εντοπιστεί δύο ναυάγια των Πρώιμων Βυζαντινών χρόνων (6ος-7ος αι. μ.Χ.), κοντά στις νησίδες Κορακιά (Πορτοχέλι) και Βλυχός (Υδρα). Τα πλοία που ναυάγησαν στην Κορακιά και το Βλυχό, μετέφεραν πιθανότατα λάδι μέσα σε σφαιρικούς κυρίως αμφορείς του τύπου Late Roman 2. Η εξαπλωση του τύπου αυτού παρακολουθείται από τις ακτές τις Βόρειας Αφρικής, μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα. Ο τόπος προέλευσής του δεν είναι γνωστός, αλλά τοποθετείται με βεβαιότητα στο Αιγαίο.

Η θέση τους, σε συνδυασμό με τα άλλα ιστορικά και αρχαιολογικά δεδομένα στην περιοχή, ενισχύουν την άποψη για τη χρήση των μικρών νησίδων του Αργολικού ως προσωρινών καταφυγίων και σημείων εφοδιασμού των πλοίων, που περιέπλεαν τις ακτές της Αργολίδας, κατά τη διάρκεια της ιδιαίτερα ταραγμένης αυτής περιόδου, λόγω των επιδρομών των Σλάβων από την ξηρά και των Αράβων από τη θάλασσα. Πρέπει να συνδέονται με κάποιο από τα σημαντικά κέντρα της εποχής στην περιοχή που ήταν το Άργος, η Πιτυούσσα (Σπέτσες) και η Ερμιόνη.

▶ Δοκός: Το Αρχαιότερο Ναυάγιο στον Κόσμο, 2200 π.Χ

Το ναυάγιο της Δοκού αποτελεί το αρχαιότερο γνωστό ναυάγιο στον Κόσμο.

Η υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα στη Δοκό (1989 - 1992) καταγράφηκε ως η πρώτη συστηματική έρευνα αρχαίου ναυαγίου στην Ελλάδα, με τη χρησιμοποίηση μάλιστα των πλέον σύγχρονων για την εποχή τεχνολογικών μεθόδων. Το ενάλιο εύρημα της Δοκού αποτελεί πολυτιμότερη απτή μαρτυρία για τη ναυσιπλοΐα, το θαλάσσιο ανταλλακτικό εμπόριο, το τεχνολογικό επίπεδο και την οικονομία στο Αιγαίο κατά τους ύστερους χρόνους της 3ης χιλιετίας π.Χ.

Παλιά Παραδοσιακά Ελαιοτριβεία

- ▶ Μετά την Ανεξαρτησία η μεγέθυνση των ελαιώνων ώθησε στη δημιουργία πολλών λιοτριβιών, ενώ η επιδίωξη όλων ήταν καλό λάδι για φαί. Έτσι όλοι στην Ερμιονίδα βλέποντας το όλο και καλύτερο λάδι τους να αποκτά όνομα, όλο και συντομότερα μάζευαν τον ελαιώνα για να βγάλουν αγουρέλαιο και όλο χαμήλωναν τις ελιές για να μαζεύουν περισσότερες και φρέσκιες.
- ▶ Όταν παρουσιάστηκαν και τα μηχανοκίνητα λιοτρίβια, τα χαμηλά δέντρα, το τίναγμα με τα χέρια με σκάλα μικρή και η επιδίωξη για αγουρέλαιο έγιναν ο κανόνας που έδωσε από νωρίς το όνομα στο λάδι μας που έγινε από τα πρώτα επώνυμα προϊόντα στην αγορά ως ελαιόλαδο ή αγουρέλαιο Κρανιδίου και Ερμιόνης και το οποίο αρχές του αιώνα μας απολάμβανε στα λαδάδικα του Πειραιά 20 % παραπάνω τιμή από οποιοδήποτε καλό λάδι, μόνο και μόνο γιατί ήταν ελαιόλαδο Κρανιδίου. Μάλιστα η έμποροι μιλούσαν για λάδια Μυτιλήνης, Κρήτης, Καλαμάτας, Κέρκυρας, έχοντας κατά νου ότι μιλάνε για πολλά λάδια από παρθένο έως σαπουνέλαιο, ενώ για το λάδι μας ποτέ δεν έλεγαν “λάδια Κρανιδίου”, αλλά Κρανιδιώτικο λάδι, σαν το λάδι που βγαίνει αποκλειστικά και μόνον για να είναι το καλύτερο φαγώσιμο έλαιο στην αγορά και για καμιά άλλη χρήση.

*<<Εσείς στεριές και θάλασσες,
τ' αμπέλια κι οι χρυσές ελιές,
ακούστε τα χαμπέρια μου
μέσα στα καλοκαίρια μου.
Σε όσους τόπους κι αν γυρνώ,
μόνον ετούτο αγαπώ! >>*

Η συμβολή της ελιάς στη ζωή μας

- ▶ Εδώ και χιλιετίες, το κατ' εξοχήν δέντρο του μεσογειακού χώρου, η ελιά, συνυπάρχει με τους λαούς της Μεσογείου, έχει συνδεθεί με την καθημερινότητα και τις συνήθειές τους και, έχοντας ξεπεράσει τα όρια του τοπίου, έχει αφήσει τα ίχνη της σε όλους τους πολιτισμούς που αναπτύχθηκαν στα παράλια της.
- ▶ Ελιά, ένα δώρο της φύσης, μια λέξη-κλειδί για την κατανόηση της εξέλιξης πολλών περιοχών αλλά και μια πρόκληση για να ταξιδέψεις ακολουθώντας τους δρόμους και την πλούσια ιστορία της γύρω από τη Μεσόγειο, τη Μεσόγειο της Ελιάς.
- ▶ Η φυσιογνωμία των λαών και των κοινωνιών πλάθεται, εκτός των άλλων, και μέσα από τον διάλογό τους με τον φυσικό χώρο που τους περιβάλλει.
- ▶ Για τους Έλληνες και τους άλλους μεσογειακούς λαούς, αν θα έπρεπε να κατονομάσουμε ένα χαρακτηριστικό της οικείας σ' αυτούς φύσης, ένα καρποφόρο δένδρο που επέδρασε όχι μόνο στην κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα, αλλά και στο πεδίο της λατρευτικής τους πρακτικής, των δοξασιών και των εθίμων, την πρώτη θέση κατέχει αναμφισβήτητα, η ελιά.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑ ΜΑΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ PROJECT

- ▶ Στο πλαίσιο της σχολικής χρονιάς 2013 -2014 στο μάθημα του Project ασχοληθήκαμε και εργαστήκαμε σκληρά με το θέμα της Ελιάς, μέσα από την συμμετοχή μας στις δραστηριότητες της ομάδας ,αλλά και της τάξης έγινε κατανοητή η σημαντικότητα της Ελιάς στην Ερμιονίδα αλλά και σε όλο τον Ελλαδικό χώρο!
- ▶ Μάθαμε ότι:
- ▶ Η ιστορία της ελιάς ξεκίνα από τα πολύ παλιά χρόνια !
- ▶ Η διαχρονική αξία της ελιάς ειδικά για μας τους έλληνες οφείλεται στο ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ίδια την ζωή μας .
- ▶ Η ελιά μαζί με το λάδι υπάρχει παντού στην ζωή των ελλήνων ...στην διατροφή, στον αθλητισμό, στον φωτισμό ,στη θέρμανση στην διακόσμηση στη θρησκεία, στην τέχνη, στον πολιτισμό, στην λογοτεχνία, στην ιατρική, στη λαογραφία και στη μυθολογία.
- ▶ Από όλα τα δέντρα που περιλαμβάνει η Ελληνική χλωρίδα κανένα δεν μας εκφράζει όσο η ελιά. Το ελληνικό τοπίο είναι φτιαγμένο για το δέντρο αυτό. Η ελιά είναι αναπόσπαστο στοιχείο του τοπιού , πηγή ζωής για τους κατοίκους και έμπνευσης για καλλιτέχνες και συγγραφείς
- ▶ Η ελιά είναι για μας τους Έλληνες σύμβολο της σοφίας ,της γαληνής ,της ειρήνης, του πολιτισμού και της γονιμότητας.
- ▶ Οι μεσολαβητές σε όλο τον κόσμο λέγεται ότι φέρουν « κλάδο ελιάς»
- ▶ Η ελιά σαν μακρόβιο και αιωνόβιο δέντρο μπορεί να μας ταξιδέψει και εξιστορήσει στα βάθη των αιώνων, από την προϊστορική εποχή μέχρι τη νεότερη και τις μέρες μας.
- ▶
- ▶ Μέσα από το μάθημα αυτό αναπτύχθηκαν οι γνώσεις μας για την περιοχή μας. Μάθαμε να βλέπουμε την ελιά με άλλο μάτι και αρχίσαμε να ε την εκτιμούμε. Γνωρίσαμε, επίσης, την σημαντικότητα της όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο!

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

- ▶ Κατά την διάρκεια του πρώτου τετραμήνου ανατέθηκε σε κάθε ομάδα να φτιάξει μια εργασία , όπου θα την παρουσιάζε στην τάξη και έπειτα στην «Γιορτή της ελιάς» όπου πήραμε μέρος.
- ▶ Η ομάδα μας διαμόρφωσε ένα ημερολόγιο του έτους 2014. Ήταν κάτι ιδιαίτερα χρονοβόρο για όλα τα μέλη της ομάδας μας, καθώς έπρεπε οι ίδιοι να φωτογραφίσουμε ελιές της περιοχής μας και να τις συντάξουμε σε αυτό. Όμως , παρόλο τον κόπο μας, η άριστη συνεργασία και εφευρετικότητα όλων των μελών της ομάδας έφερε εις πέρας ένα αποτέλεσμα άκρως ικανοποιητικό.

- ▶ Με αυτή την εργασία ήρθαμε πιο κοντά με την ανεκτίμητη αξία της ελιάς και την άρρηκτη επιρροή της στην ιστορία αλλά και σε ολόκληρο τον πολιτισμό μας. Η ελιά δημιούργησε πολιτισμό, ιστορία επηρέασε ανθρώπους και διαμόρφωσε χαρακτήρες. Ο άνθρωπος συνδέθηκε στενά με την προώθηση και την παραγωγή της ήδη από τα παλιά χρόνια και αυτό μπορεί να γίνει αισθητό από την ανάπτυξη του πολιτισμού της Ερμιονίδας σε σχέση με την ελιά. Η περιοχή μας είναι εντελώς συνδεδεμένη με την ελιά σε όλες τις εκφάνσεις της καθώς αυτό μπορούμε να το καταλάβουμε, γιατί όχι μόνο ο άνθρωπος με την επιμονή και την διορατικότητα του την καλλιέργησε αλλά και προσπάθησε με κάθε τρόπο να δημιουργήσει άριστης ποιότητας ελαιόλαδο που έκανε την περιοχή μας γι' αυτό το θέμα γνωστή. Εξάλλου όλοι γνωρίζουμε πως η περιοχή μας εξελίχθηκε λόγω της ελιάς γιατί όλα τα πράγματα, εννοώντας τους μύθους ακόμα και την ονομασία περιοχών, είναι συνδεδεμένα με αυτήν. Συμπερασματικά, η ελιά στην περιοχή μας ανέπτυξε τον πολιτισμό, την ιστορία της αλλά χαρακτήρες και αντιλήψεις ανθρώπων οι οποίοι είδαν την ελιά σαν το πολυτιμότερο αγαθό.

Η εργασία αυτή δημιουργήθηκε από τις μαθήτριες:

- ❖ Δημαράκη Κατερίνα Α'1
- ❖ Καρανικόλα Κλεονίκη Α'1
- ❖ Κονδύλη Ματίνα Α'2
- ❖ Λούζη Νικόλ Α'2
- ❖ Τριγκάκη Βίνα Α'3

<<Στα δέντρα πάνω κρέμεται,
Στις εκκλησιές κοιμάται,
Και τα χρυσά της κόκκαλα,
Μες στη φωτιά τα βάζω.
Τι είναι.;;>>

Ευχαριστούμε πολύ!!